Universiteit Utrecht

VINCI TOPONDERWIJS

Plukboeket 11

Een uitgave van SterkVVE
Met nieuws over VVE en achterstandenbeleid
Jo Kloprogge, najaar 2020

In de plukboeket-reeks zet Jo Kloprogge onderzoek rondom onderwijsachterstanden in het algemeen en VVE in het bijzonder op een rij. De plukboeketten verschijnen vier maal per jaar en waar zinvol een special, en worden verspreid onder de deelnemers van het Sterk VVE netwerk.
Jo Kloprogge is oprichter en oud-directeur van Sardes.

Dit is het eerste plukboeket in coronatijd. Te vrezen valt dat het niet het laatste zal zijn. We zullen zien. Effecten van Corona op onderzoek en onderwijs konden we ook merken bij het opstellen van dit boeket. Er wordt veel geschreven over hoe om te gaan met corona, maar het empirisch onderzoek is wel iets minder geworden. Ook de onderzoekers hebben natuurlijk last van alle coronamaatregelen, en scholen en leerkrachten hadden wel andere prioriteiten dan mee te doen aan onderzoek. Niettemin hebben we toch weer allerlei interessante onderzoeken, artikelen en blogs gevonden.

We beginnen met twee artikelen over het beleid om vooral leerlingen uit achterstandssituaties te compenseren voor de lesuitval door Covid-19. Het eerste komt uit eigen kring. Het is van de hand van Walter de Wit en Arjen Scholten. Hun bevindingen werden in verschillende media gepubliceerd. We kozen hier voor de publicatie op Didactief online.

1. Verstandig compenseren

https://didactiefonline.nl/artikel/verstandig-compenseren

De auteurs stellen dat In effectonderzoek bij de traditionele zomerscholen OAB BO, die vaak brede doelstellingen hanteren met brede algemene vaardigheidstoetsen wordt gemeten doorgaans niet veel effect gevonden, dit in tegenstelling tot bijv. de zomerscholen VO, die een beperktere doelstelling hebben en waar meer specifiek resultaten worden gemeten. De traditionele zomerscholen OAB BO hebben meer effect als het curriculum goed in elkaar zit en er effectieve benutting is van leertijd. En als er goede docenten zijn. Voor veel zomerscholen in het verleden was dit niet het geval en zijn de bijdragen aan achterstandsvermindering dan ook gering geweest.

De auteurs gaan ook in op het schaduwonderwijs. Hier kunnen je publieke en private voorzieningen onderscheiden. Gemeentelijke initiatieven tot onderwijstijdverlenging gaan hier vaak mank aan weinig samenhang tussen de geformuleerde doelen en het programma. Ook is de relatie tussen het regulier onderwijsprogramma en de extra uren vaak zwak. De particuliere sector doet het hier beter met bijles- en huiswerkinstituten die vrij doelgericht ondersteuning bieden, meestal in een redelijk werkklimaat, met kleinere groepjes en persoonlijke begeleiding door externe leraren/studenten.

Wie op dit thema een second opinion op prijs stelt, kan terecht bij de Kennisrotonde van NRO. Hier gaan Yolande Emmelot, Marianne Boogaart en Wouter Schenk in op de volgende vragen:

1. Welke effecten heeft een zomerschool voor jonge kinderen met een taalachterstand op hun (taal)ontwikkeling?

2. Wat voor activiteiten in zo'n zomerschool zijn geschikt en dragen bij aan het stimuleren van de (taal)ontwikkeling?

De onderzoekers concluderen, wel vooral op basis van buitenlands onderzoek, dat zomerscholen een effectieve manier van onderwijstijdverlenging zijn, ook voor het stimuleren van de taalontwikkeling. Belangrijk voor het bereiken van effecten bij basisschoolleerlingen is dat ze via deelname aan een zomerschool intensief met taal in aanraking komen voor langere tijd, dat ze les krijgen in kleine groepen en dat ouders betrokken zijn. Effectieve taalactiviteiten om de taalontwikkeling van jonge kinderen met een taalachterstand te stimuleren, zijn: veel taalaanbod en spreekgelegenheid, een focus op betekenisvolle taaltaken en samenwerking, en af en toe inzetten op expliciete instructie. Over effecten voor peuters en kleuters is niets bekend. Toch maken de auteurs hier enkele opmerkingen over, waarbij zie ingaan op het spelen leren.

Drie factoren die effectief zijn voor spelend leren zullen ook van toepassing zijn tijdens een zomerschool. De eerste factor is het inrichten van een passende, uitdagende en veilige speelomgeving. De tweede factor is te zorgen voor interactie met andere kinderen, zodat kinderen ook van elkaar kunnen leren. De derde factor is de leerkracht, die belangrijk is voor de inrichting van de speelomgeving, de thema's, de interactie met andere kinderen en het veilige gevoel.

https://www.nro.nl/wp-content/uploads/2020/06/PDF-voor-website-Kennisrotonde-antwoord-VRAAG-937.pdf

Steeds weer zien we dat te brede en vage programma's weinig opleveren. Zonder specifieke doelen, goed doordachte en intensieve programma's en goede leerkrachten, is er weinig winst te behalen.

2. Schaduwonderwijs

Het schaduwonderwijs, in de vorm van huiswerkbegeleiding en bijlesinstituten heeft inmiddels een omzet bereikt van 159 miljoen per jaar. Circa 14.000 commerciële instellingen bieden schaduwonderwijs aan. Met name kinderen van hoogopgeleide ouders maken gebruik van schaduwonderwijs. De vrees is dus gerechtvaardigd dat deze aanvulling op het reguliere onderwijs de ongelijkheid in het onderwijs vergroot. Onlangs maakte de Onderwijsraad bekend onderzoek te gaan doen naar verstrengeling van publiek en privaat onderwijs en de invloed ervan op de kansengelijkheid. Maar het schaduwonderwijs laat óók zien dat ons onderwijs tekortschiet. Marcel Schmeier maakt hier een punt van in een artikel in de NRC van 28 augustus onder de titel 'Wat scholen kunnen leren van bijlesinstituten en privéscholen'. Hij stelt dat onze scholen kennelijk niet in staat zijn om voldoende kwaliteit te realiseren. Hij stelt dat betaald onderwijs doorgaans zeer doelgericht is. De tijd wordt besteed aan het overdragen van kennis en het inoefenen ervan, zodat het duurzaam wordt opgeslagen in het langetermijngeheugen. Waar publieke scholen zich profileren met allerlei leuke extra's, zetten private scholen juist het leren centraal en realiseren een rustige leeromgeving met focus. Onderwijzers veranderen onder invloed van onderwijsvernieuwers van kennisoverdragers in coaches en het curriculum bevat steeds meer vage 21ste-eeuwse vaardigheden en minder kennis. En dat terwijl wetenschappelijk onderzoek laat zien dat de doelgerichte aanpak van de bijlesinstituten wérkt.

Schmeier geeft adviezen aan scholen om de kwaliteit te verbeteren en de kansengelijkheid te vergroten

1. stel een kennisrijk curriculum samen;
2. zorg voor kennisoverdracht door middel van effectieve instructie;
3. realiseer veel doelgerichte oefening;
4. verhoog de focus door een rustige leeromgeving;
5. herstel gezag en discipline.

https://www.nro.nl/wp-content/uploads/2020/03/Kennisrotonde-minireview-digitale-leermiddelen-en-gelijke-kansen.pdf

Als we het dan toch hebben over de kwaliteit van het onderwijs, kunnen we moeilijk langs de problemen van het leesonderwijs heen kijken. Sinds de laatste Pisa publicaties hangen die als een schaduw over ons onderwijsstelsel. Daarom is het interessant bij het leesonderwijs naar mogelijke verbetering te kijken. Op de site van 'Duurzaam Onderwijs' wordt een grootschalig recent onderzoek samengevat naar het begrijpend leesonderwijs. Het gaat om de publicatie van Pearson, P., Palincsar, A., Biancarosa, G., & Berman, A. (2020): *Reaping the rewards of the Reading for Understanding Initiative.* Washington, DC: National Academy of Education.
Een onderzoek van 120 miljoen dollar, zes onderzoeksteams, zes intensieve ontwikkelings- en onderzoeksjaren, dat klinkt indrukwekkend. Veel is mooi en groot is lekker, zullen we maar zeggen. De vraag is natuurlijk of zo'n imposante inzet per definitie leidt tot heel goed onderzoek. Dat is zeker geen wet van Meden en Perzen. We geven hier de resultaten heel erg in het kort weer.

1. Een leerling is niet klaar met een begrijpend-leesopdracht als hij gestopt is met lezen. De onderzoekers pleiten op basis van hun onderzoek voor een didactiek waarin begrijpend lezen geen doel *an sich* is, maar leerlingen iets *doen* met wat ze gelezen hebben;

2. Een cultuur van coöperatieve leesactiviteiten en diepgaande interactie over teksten moet doorheen het hele curriculum worden bevorderd;
3. Kennis leidt tot leesbegrip, en leesbegrip leidt tot kennis, en kennis is een multidimensionaal begrip: Achtergrondkennis over een onderwerp bevordert het begrip van een tekst over dat onderwerp; evenzeer kan kennis van leesstrategieën en metacognitieve zelfreguleringsstrategieën, alsook talige kennis (bv. woordenschatkennis, kennis van zinsstructuren, signaalwoorden….) leesbegrip bevorderen;
4. De evaluatie van leesbegrip moet systematischer en breder aangepakt worden**.** De evaluatie van begrijpend lezen gebeurt op veel scholen nog te weinig systematisch en neemt vaak de vorm aan van 'één tekstje lezen en er wat begripsvragen over beantwoorden'. De onderzoekers stellen nadrukkelijk dat de evaluatie van begrijpend lezen breder en functioneler zou moeten;
5. Samenwerking, samenwerking, samenwerking **…** Om de geletterdheid van leerlingen echt te verbeteren, moeten leerkrachten uit hun bubbel. In het onderzoeksproject werd onder andere gewerkt met *design teams* waarbij collega's van verschillende vakken elkaar hielpen om begrijpend te lezen beter te integreren in hun lessen.

Dat zijn best weer zinnige aanbevelingen, maar ze vereisen wel dat het leesonderwijs een centrale plaats krijgt in het onderwijs en niet als een van de vele aandachtspunten wordt gezien.

https://duurzaamonderwijs.com/2020/06/11/beter-begrijpend-leesonderwijs-in-basis-en-secundair-onderwijs-een-grootschalige-amerikaanse-studie/

3. Samenwerking in de kinderopvang

Samenwerking is ook de titel van een blog van de begin dit jaar op het kinderopvangstelsel gepromoveerde Willeke van der Werf (Van der Werf, W.M. (2020). *Diversiteit, inclusie en kwaliteit in het hybride kinderopvangstelsel in Nederland: Organisaties als intermediair tussen beleid en praktijk.* Universiteit Utrecht (proefschrift), ISBN 978-90-393-7245-6). 'Samenwerking in de kinderopvang, mooi maar moeilijk' is de volledige titel. Kindercentra die veel samenwerkingsrelaties hebben, blijken in pedagogische zin beter te presteren dan kindercentra die dat niet hebben, dat blijkt uit haar onderzoek. Maar samenwerken is geen doel op zichzelf en het is niet gemakkelijk om het tot stand te brengen. Willeke geeft een aantal tips.

- Wanneer samenwerking effectief moet zijn, is het belangrijk om het doel te concretiseren: hoe concreter, hoe beter
- Doelen kun je formuleren op het taakniveau, organisatieniveau en het niveau van het samenwerkingsverband. Taakniveau bijv. hoe kunnen we het taalniveau van kinderen verbeteren door middel van een taalrijkere omgeving en met welke betrokkenen (ouders, professionals) willen we hiertoe samenwerken?
- Gelijkwaardig samenwerken: de rol van de professional. Professionals werken in hiërarchische organisatie, maar hiërarchie staat lijnrecht staat op het vertrouwen dat nodig is voor een gelijkwaardig samenwerkingsverband

Niet zo makkelijk dus dat samenwerken, maar wel nodig.

https://earlyyearsblog.nl/2020/06/12/samenwerking-in-de-kinderopvang-mooi-maar-moeilijk/

Nu we toch bij de hele jonge kinderen zijn, hoe zit het nu met het toetsen.

4. Kleutertoetsen, het zou verboden moeten worden

Een goed leesbaar stuk over deze materie van de hand van Ruth Heuvelman (zie foto). In reactie op vele kritiek op kleutertoetsen heeft het kabinet aangegeven dat deze werkvorm niet past bij de ontwikkeling van kleuters en heeft daarom besloten om de kleutertoetsen af te schaffen per 1 augustus 2022. Van de scholen wordt wel verwacht dat zij de ontwikkeling van kleuters systematisch blijven volgen, zodat zij in hun onderwijsaanbod daar zo goed mogelijk op kunnen aansluiten. Scholen bepalen sinds 2013 zelf hoe zij de ontwikkeling volgen, bijvoorbeeld met observaties of met een schoolse toets die de taal- en rekenontwikkeling in kaart brengt. Leerkrachten kunnen aan de hand van observaties, gesprekjes of spelletjes nagaan hoe de kleuters ervoor staan. Na 1 augustus 2022 mogen de scholen alleen nog de door de Expertgroep PO goedgekeurde observatie-instrumenten bij kleuters gebruiken.

De vraag is of we hier het kind niet weggooien met het badwater (dit blijft toch een mooie uitdrukking). De Universiteit Groningen deed onderzoek naar hoe scores op de kleutertoetsen zich verhouden tot latere uitkomsten en hoe leerkrachten de bruikbaarheid van deze toetsen ervaren. De conclusie is dat de kleutertoetsen een beperkte indicatie kunnen geven van het niveau van een kind. Verder lijken de scores van de toetsen niet stabiel genoeg om inzicht te krijgen in hoe een kleuter zich verder zal ontwikkelen. Er komen vaak grote sprongen en verschillen in de scores van een kind voor.

Het doel van de kleutertoetsen is om het niveau van de kinderen in kaart te brengen. We zien echter dat nu heel vaak geprobeerd om te zorgen dat alle kinderen zo goed mogelijk scoren op de toets. Leerkrachten zien het als falen als hun klas onder het gemiddelde scoort. Vanuit het onderzoek wordt er daarom gepleit voor toetsen c.q. observaties waarbij de beoordeling op kenmerken (criteria) wordt gebaseerd, in plaats van op normen (waar je aan moet voldoen). Bij deze vorm van gestructureerde observaties wordt de expertise van de leerkracht veel meer meegenomen en kunnen observaties ook in meer natuurlijke situaties, bijvoorbeeld tijdens spel, worden gedaan.

In Vlaanderen wordt er flink werk gemaakt van kleutertoetsen. De KU Leuven voert momenteel een onderzoeksproject uit waarbij wordt nagegaan of op basis van het bestaande SALTO-instrument (screening taalvaardigheid eerste leerjaar) een gelijkaardig instrument kan worden ontwikkeld dat op een kleutervriendelijke manier tot een betrouwbare en valide meting van de taalvaardigheid in het Nederlands van 5-jarige kleuters kan leiden. Daartoe zullen in november 2020 ongeveer 1500 5-jarige kleuters (verspreid over het Vlaams en Brussels Hoofdstedelijk Gewest) participeren in een proefafname. Op basis van dit grootschalige onderzoek wordt toegewerkt naar een valide en betrouwbaar screeningsinstrument dat vanaf het schooljaar 2021-22 kan worden gebruikt door alle Vlaamse basisscholen.

De gebrekkige kleutertoetsen maken ook goede afspraken over resultaatgericht werken tussen gemeenten en schoolbesturen moeilijk. We willen graag melden dat Oberon i.s.m. Vinci een nieuwe methodiek hebben ontwikkeld om op een andere manier tot resultaatgerichte afspraken te komen. Het zou wel eens een hele verbetering kunnen betekenen en een aantal gemeenten heeft zich al gemeld. Hierover is nadere informatie bij Walter de Wit te verkrijgen.

https://earlyyearsblog.nl/2020/06/19/kleutertoetsen-het-zou-verboden-moeten-worden/

https://www.rug.nl/research/portal/nl/publications/a-captivating-snapshot-of-standardized-testing-in-early-childhood(8b6bc07d-bf07-4f18-8f22-aaaacfdb715d).html

https://duurzaamonderwijs.com/2020/09/01/ku-leuven-werkt-aan-taalscreening-voor-kleuters-hoe-wat-wanneer/

5. Gaan kinderen beter leren als ze goed in hun vel zitten of voelen ze zich beter als ze goed leren?

Ons Plukboeket kijkt de hele wereld over. Voor een antwoord op de bovenstaande vraag gingen we helemaal naar Zuid-China. Daar werd deze vraag onderzocht bij 807 kinderen in de verschillende groepen van de basisschool. Op drie momenten over een periode van 18 maanden werden metingen verricht. Goede schoolprestaties leiden tot meer welbevinden, luidde de conclusie. Maar het omgekeerde bleek niet het geval. Noch welbevinden, noch een gevoel van zelfwaarde leidt tot betere leerprestaties (zie: blog van Pedro de Bruyckere - foto). We moeten dus een beetje voorzichtig zijn met de redenering dat kinderen niet goed kunnen leren, als ze zich niet prettig voelen. Evenzeer blijkt dat sporters vaak heel goed presteren op dagen dat ze zich eigenlijk heel beroerd voelen. Arjen Robben vertelde dit laatst nog in een interview. Maar het gaat hier om een complexe vraagstelling, die moeilijk te onderzoeken is. Het onderzoek roept ook weer de vraag op in hoeverre onderzoek naar onderwijs in andere culturen overdraagbaar is naar de Nederlandse situatie. Dit geldt niet alleen voor, zoals hier, onderzoek in China, maar ook voor onderzoek uit de VS, Engeland, Duitsland of waar dan ook. De overdraagbaarheid van onderzoeksresultaten kan mogelijk variëren, afhankelijk van de thematiek en specifieke kenmerken van de culturen waar de overdracht tussen plaatsvindt. Is hier eigenlijk onderzoek naar gedaan?

Kort antwoord: in het bedrijfsleven is hier enige aandacht voor, in het onderwijsonderzoek niet, voor zover bekend.

https://theeconomyofmeaning.com/2020/08/05/what-comes-the-first-wellbeing-of-learning-new-research-suggests-the-latter-best-evidence-in-brief/

https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/30474992/

6. Intelligentie en IQ uitgelegd

We gaan verder met een belangrijk maar wel moeilijk onderwerp, namelijk intelligentie. De oude vragen in hoeverre de ontwikkeling van kinderen wordt bepaald door hun intelligentie (of zoiets), in hoeverre die vastligt dan wel veranderbaar is, wat dat begrip precies inhoudt, en parallel daaraan hoeveel ruimte er is voor omgevingsfactoren bij de ontwikkeling van kinderen blijft de gemoederen verhitten. En ze zijn ook met het oog op de Gelijke Kansen thematiek heel relevant.

Een goed en leesbaar artikel over intelligentie verscheen in mei in het tijdschrift ‘Van twaalf tot achttien’, van de hand van Ben Wilbrink (zie foto).

Ik geeft hier een paar citaten uit het artikel, die vooral dienen als smaakmaker. Best de moeite waard om het even helemaal door te lezen. Het komt goed van pas als je in een discussie over intelligentie en intelligentie quotiënt verzeild raakt.

‘Intelligentie groeit met ieder jaar extra onderwijs. 'Intelligence test scores and educational duration are positively correlated', zeggen Stuart & Tucker-Drob. (*https://psyarxiv.com/kymhp*). 'Die jaarlijkse groei verbaast ons misschien. Dat kan komen omdat we denken dat IQ, het intelligentiequotiënt, hetzelfde is als intelligentie, maar dat is een misverstand.'

‘Het intelligentiequotiënt is het resultaat van een berekening. "Quotiënt" staat voor de uitkomst van een deelsom. Normtabellen voor intelligentietests specificeren voor iedere leeftijdscategorie het IQ dat past bij de verkregen score op de test, en die scores laten van jaar tot jaar een toename zien. Het IQ was ooit een quotiënt van mentale leeftijd en echte leeftijd. Maar tegenwoordig is het IQ een naar leeftijdscategorie gestandaardiseerde score met gemiddelde 100 en standaarddeviatie 15. Individuele groei in intelligentie wordt door die werkwijze weggestandaardiseerd. Onzichtbaar gemaakt, zeg maar. Dat heeft echt ernstige gevolgen voor de beeldvorming over wat intelligentie is.’

‘Intelligentie is eigenlijk een dingetje van niks. Zo voorspelt het typisch maar een kwart van de verschillen in schoolprestaties, en dat dan nog in een selectieve onderwijscultuur die juist verschillen tussen leerlingen vergroot; vreemd dat het maar een kwart is! Toch heeft die intelligentie-testerij al honderd jaar een grote impact op mensenlevens, en eerlijk gezegd zie ik daar geen goede rechtvaardiging voor. Alfred Binet had een bescheiden doel met zijn test, was het daar maar bij gebleven.’

Van iedereen die een jaar extra scholing volgt (*https://www.pnas.org/content/109/2/425*), stijgt het IQ met enkele punten, maar dat is louter een resultaat van normtabellen die dan achter zijn gaan lopen. Immers, per definitie is het gemiddelde IQ van een jaargroep 100. Iedereen intelligenter, dat kan best, in feite gebeurt dat wonder ieder schooljaar opnieuw. Maar dat zie je dan niet terug in het IQ. Begrijpt u wat er gebeurt? Intelligentie is niet hetzelfde als IQ. IQ is een afgeleide maat. Onthoud dat meestal niet het IQ, maar de intelligentie van belang is voor een goed leven.

Zie verder: *https://van12tot18.nl/intelligentie-in-historisch-perspectief*

7. Onderwijsvernieuwers voelen veel tegenwind

Waar ‘vernieuwers’ in de beeldvorming vijf jaar geleden de wind aardig nog meehadden, lijkt er nu opeens weinig van hun intenties te deugen. In kolommen in NRC en Volkskrant werd stevig kritiek geleverd op onderwijsvernieuwingen. En de vele negatief uitpakkende evaluaties dragen natuurlijk ook niet bij aan een positieve beeldvorming. Tijl Rood, directeur van basisschool de Verwondering, doet hierover zijn beklag.

Rood stelt dat onderwijs vernieuwen onderwijs verbeteren moet zijn, en die verbetering moet op twee vlakken te vinden zijn: in het meetbare en het merkbare, in Ausbildung en in Bildung. Het merkbare is bijvoorbeeld hoe we op het basisonderwijs erin slagen kinderen voor te bereiden op het leven in het middelbaar onderwijs. De helft van de kinderen gaat naar het VMBO; doen ze dat met enig zelfvertrouwen, of hebben ze een diep wantrouwen opgebouwd tegen het fenomeen ‘school’? Als je alleen op kwalificerende en meetbare aspecten focust, zou dat laatste wel eens het resultaat kunnen zijn.

Zowel vernieuwen als behouden en verbeteren zijn volgens Rood opties? Beide aanpakken van onderwijs hebben hun eigen voors en tegens. Het is mooi dat de onderwijsvrijheid in Nederland (ooit uitgevonden om religieuze tegenstellingen te apaiseren) in deze tijd ouders de keuze geeft uit verschillende onderwijsconcepten. Het zou volgens hem zonde zijn als vernieuwers het mainstream onderwijs bij het grof vuil zouden zetten, en andersom, als EDI-adepten alles wat niet onder hun definitie van een goede les valt, niet willen zien en in krantenkolommen wegzetten als modieus getoeter.

Het artikel is best interessant om de denkwereld van de vernieuwers beter te begrijpen.

Rood zal echter niet blij zijn met het artikel in Didactief waarin Paul Kirschner een nieuw boek van Robert Peal onder de aandacht brengt. De titel 'Progressively Worse: The burden of bad ideas in British schools', zet al de toon. Peal weerlegt de vier pijlers van progressief onderwijs. Achtereenvolgens bespreekt hij (1) de orthodoxie van het kindgerichte onderwijs in al z'n vormen en uitwassen, (2) de aversie tegen dan wel het negeren van het verwerven van kennis, (3) de afkeer van het bijbrengen van discipline, karakter en normen en waarden en (4) de 'zachte dweperij' van lage verwachtingen en hoe leerlingen uit lagere sociale milieus de dupe hiervan worden.

Mooi materiaal om eens over na te denken. En het boek van Peal is gratis te downloaden via de volgende link of via de blog van Kirschner in Didactief:

http://www.civitas.org.uk/pdf/ProgressivelyWorsePeal.pdf

https://onderzoekonderwijs.net/2020/06/18/vernieuwend-onderwijs-krijgt-klappen/

https://didactiefonline.nl/blog/paul-kirschner/progressief-slechter

8. Is huiswerk opgeven zinvol?

Dan kunnen we nog even ingaan op een vraag die veel kinderen en ouders, maar natuurlijk ook leerkrachten, bezighoudt. Is huiswerk nu echt nuttig of kunnen we zonder. Wie lang genoeg meeloopt op deze wereld, herinnert zich wellicht nog de discussie over huiswerkvrije scholen.

In 1988 schreef de organisatiepsycholoog Zuylen in het Reformatorisch Dagblad:

'De school zonder huiswerk wordt de grootste en meest revolutionaire onderwijsomwenteling van deze eeuw. Mensen willen terug naar daadwerkelijke investeringen. Daarom no-nonsense onderwijs. In onze samenleving is geen plaats meer voor huiswerk.'

NRO liet enige tijd geleden nog eens uitzoeken hoe het nu zit met de opbrengst van huiswerk. Anne Luc van der Vegt (zie foto) en Angela de Jong winden er geen doekjes om.

Huiswerk maken zorgt ervoor dat leerlingen in het voortgezet onderwijs betere cijfers halen. Hoe meer tijd leerlingen besteden aan huiswerk, des te hoger de leerprestaties. Oudere leerlingen profiteren meer van het maken van huiswerk dan jongere leerlingen. Daarnaast beïnvloedt de feedback van de docent op het huiswerk ook het effect van huiswerk op de leerprestaties. Hoe is dit verschil tussen basis- en voortgezet onderwijs te verklaren? Cooper en Valentine (2001) leggen uit dat dit kan komen doordat jonge kinderen in het primair onderwijs nog onvoldoende studievaardigheden hebben ontwikkeld en dus hun aandacht nog niet kunnen focussen op huiswerk.

Toch moeten we voorzichtig zijn om te concluderen dat huiswerk in het basisonderwijs helemaal zinloos is. Soms krijgen juist de kinderen in het basisonderwijs extra huiswerk op, met als doel ze bij te spijkeren. Dat kan verklaren dat in sommige studies meer huiswerk samengaat met lagere schoolprestaties, maar dat wil niet zeggen dat huiswerk maken ineffectief is.

https://www.nro.nl/kennisrotondevragenopeenrij/effect-huiswerk-op-leerrendement-en-schoolprestaties/

En dat was het dan weer. Er is nog een aantal onderzoeken blijven liggen in de wasmand, maar die komen volgende keer aan de beurt. Tenzij ze natuurlijk worden verdrongen door nog belangrijker nieuws.

Jo Kloprogge